

ŞİLİ HALKININ MÜCADELESİ HEPİMİZİN MÜCADELESİDİR

Şili'deki faşist yönetimin ikinci yılını tamamladığı bugünlerde, kanlı faşizme sonuna dek kahramanca direnenek hayatlarını vermiş olan ve bugün de bu mücadeleyi aralıksız sürdüren anti-faşist savaşçıları saygıyla anarken, bir yandan da o ülkede olup bitenler üzerinde bir kez daha derin düşünmek, alınacak dersleri belirtmek gereğini duyuyoruz.

Sol çevrelerde Şili olaylarının açtığı büyük tartışma şu olmuştur: Şili deneyi, silahlı mücadele yapılmadan iktidarın burjuvaziden alınma ve sürdürülmesi olanağı olmadığını kanıtlamış mıdır?

Bu soruyu doğru cevaplayabilmek için önce bir başka sorunun cevabını vermek gerekiyor: Şili'de Halk Birliği Cephesi cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucu iktidara gerçekten sahip olabilecek duruma gelmiş miydi?

Hukuken iktidara gelip hükümet kurmak başka şey, gerçekten iktidar olabilmek başka şey. İktidar olabilmenin başlıca iki şartı var:

- 1- İktidar organlarına, devlet mekanizmasına tam sahip olabilmek, kontrolü altına alabilmek.
- 2- Daha da önemlisi; yukarıdaki şartın da temelinde olan şart, toplumsal tabanın, sınıfsal dayanağın güçlü olması.

Şili'de oluşan Halk Birliği iktidarını bu iki kıstasa vurduğumuz zaman bu iktidarın yeterli ölçüde bir iktidar olmaktan uzak düştüğü hemen göze çarpar. Halk Birliği Cephesi sadece 1970'de cumhurbaşkanlığı seçimini kazandı, ne 1970'de, ne de 1973'de genel seçimleri kazanamadı. İkinci seçimlerde önemli kazançlar kaydetti ama çoğunluğu alamadı. Bunun sonucu, parlamento ve yüksek mahkeme hiç bir zaman Halk Birliği iktidarının hukuksal dayanakları, iktidar organları olmadılar; tersine, ona karşı sürekli cephe aldılar; iktidarın gerçekleştirmek istediği toplumsal dönüşümlere ilişkin kanunları ve tasarrufları engellediler, örneğin toprak reformu için Halk Birliği iktidarı 1930'larda çıkmış eski bir kanunu yeni bir yoruma tabi tutarak uygulamaya geçebildi. Halk Birliği giriştiği işleri Parlamento ve Yüksek Mahkemeye karşın, sadece Cumhurbaşkanının yetkilerine dayanarak güçlkle yürütebildi.

Cumhurbaşkanlığı dahi oy çoğunluğu ile elde edilemedi; % 36,3 gibi çoğunluk oyların epey altında oylarla sağlandı. Seçimlerde alınan oylarda bu en yüksek orandı. Halk Birliği en büyük toplumsal gücü temsil ediyordu, ama yine de çoğunluk değildi. Onun için seçimlerden sonra Allende'nin Cumhurbaşkanlığına getirilmesi bir süre askıda kaldı ve güçlkle, mücadelelerle sağlanabildi.

Şu tablo bile, Halk Birliği iktidarının durumunu, daha hukuksal ve biçimsel düzeyde bile tam, gerçek bir iktidar olmadığını yeterince gösteriyor. Üst organlarda bile durum böyle olunca, devlet aygıtını, bürokrasiyi kontrol altına alabilmek, yeni politika ve uygulamaların gerektirdiği değişiklikleri yapmak, reorganizasyona gitmek hiç mümkün olmadı. Bu konuda Birlik liderliğinin hataları da olduğu anla-

şılıyor. Hal böyle olunca, Halk Birliği hükümetinin yapabildiği kadarını bile nasıl başardığına şaşmak gerek.

Kitle tabanı çoğunluk boyutunda değildi, ama biliyoruz ki, politik güç olabilme konusunda sadece nicel durum değil, nitel durum da önemlidir, hatta daha önemlidir. Ama bu açıdan bakıldığında da, Halk Birliği hükümetinin konumu pek parlak görünmüyordu. İlgililerin kendilerinin açıkladığına göre⁽¹⁾ Halk Birliği Cephesinde sosyalistlerle komünistlerin birliği yeterince sağlam, pekişmiş değildi. “Ultra sol” grupların tutumu ise kitleleri Birlik hükümetine karşı kıskırtmadı. Sözün kısası, % 36,3'lük seçmen kitlesi, kaynaşmış ve kenetlenmiş, disiplinli bir sınıf ve tabakalar kitlesini temsil etmiyordu.

Yine de 1973 ortalarına kadar, kitlelerin hükümet lehine desteğini kazanmak ve harekete geçirmek mümkün oldu ve tüm engellemelere, güçlüklerle, tertiplere karşın Birlik hükümeti yerinde kaldı. Ama bir yandan yukarıda kısaca değindiğimiz durumdan ötürü, öte yandan da emperyalizmin ve ona bağlı, onunla bütünleşmiş iç gerici güçlerin ekonomik ve politik kaos yaratma çabalarından ve bunda bir takım sonuç elde etmelerinden ötürü işçi sınıfı giderek öbür emekçi sınıflardan tecrit edilme durumuna düştü. Rene Castillo Halk Birliği hareketinin ve hükümetinin yenilgisini asıl bu faktöre bağlıyor:

“... Halk Birliği, işçi sınıfının tecrit duruma düşmesini engelleyemedi ve hayati çıkarları halk hükümetinin başarılarına bağlı olan halk çoğunluğunu kazanmaya muvaffak olamadı... Bizim yenilgimiz işçi sınıfının müttefiklerinden kopmasının sonucuydu.”⁽²⁾

Burada Castillo çok önemli, temel bir noktayı dile getiriyor. İktidarın kaynağı sosyal sınıflar, kitlelerdir. Emperyalizme bağımlı, geri kapitalist ülkelerde halk yararına, toplumu demokratikleştirici, sosyalizm doğrultusunda ilerletici işlerin yapılabilmesi, başını işçi sınıfının çektiği tüm emekçi kitlelerin aktif desteğiyle, bu uğurda gericilere ve emperyalizme karşı mücadelesiyle mümkündür. İşçi sınıfı temel, itici güçtür, onsu olmaz. Ama işçi sınıfı bu tarihsel işlevini öbür emekçi sınıfların ittifağını kazanmadan yerine getiremez. Tecrit olunursa, yenilgi kaçınılmazdır.

İşçi sınıfının emekçi kitlelerle iktidarı kazanması sorununu bir yöntem sorunu olarak anlamak ve ortaya koymak yanlıştır. Sorun, iktidar mücadelesinin silahlı veya silahsız olması sorunu değildir, işçi sınıfının ve müttefiki emekçi kitlelerin iktidar için harekete geçirilmesi, yönlendirilmesi sorunudur. İktidar, “tüfeğin namlusunda” değil, herşeyden önce işçi ve emekçi sınıfların politik hareketinde ve gücündedir.

Gerek Şili’de, gerek dünyanın başka yerlerinde tüm faşist ve faşizan yönetimler geçicidir. Çünkü tarihin akışına terstirler. Yüzyılımızda tarihin akışı kapitalizmden sosyalizme doğrudur; faşist ve faşizan yönetimler ise kapitalizmin ve onun egemen sınıfı burjuvazinin ve ortaklarının son debelenmeleridir. Ne var ki, tarihin akışı mekanik bir determinizmle kendiliğinden oluşmuyor. İşçi sınıfının, halk kitlelerinin, ilerici, demokratik güçlerin bilinçli, örgütlü, yiğit mücadelesiyle oluşup gerçekleşiyor. Ve bugün bir ülkede olup bitenler o ülkeyle sınırlı değildir. Toplumlararası etki-tepki ilintileri vardır ve artık saflar dünya çapında iyice belirginleşmiştir. Emperyalizm ve faşizm dünya ölçüsünde örgütlenmiştir ve o ölçüde harekete geçmektedir. Onun karşısında ulusal, demokratik, ilerici ve sosyalist güçler de dayanışma

ve uyumlu hareket birliği içinde olmak zorundadır. Bugün, bu dünya güçleri amansız mücadelesini sürdüren Şili halkı ve devrimcileriyle beraberdir.

(1) Rene Castillo, “*Dersler ve Beklenenler*”, *Şili Devriminin Öğrettikleri*, Bilim Yayınları, İstanbul, 1975.

(2) *Aynı eser*, s. 26.

Yürüyüş, Sayı 22, 9 Eylül 1975